

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Педагогічний факультет

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

«Основи риторики в початковій школі»

ОПІ Початкова освіта
Рік навчання 2025-2026, семестр 3
Форма навчання (денна, заочна)

Галузь знань
А «Освіта»
Спеціальність
АЗ «Початкова освіта»
Перший
(бакалаврський)
рівень вищої освіти

Назва кафедри та викладач / викладачі

Кафедра образотворчого мистецтва
Викладач: **Барахтян Микола Миколайович**
Інформація про викладача на сайті факультету: <http://surl.li/tllqwc>
E-mail: m.m.barakhtyan@npu.edu.ua
Лінк на курс <https://moodle.udu.edu.ua/course/view.php?id=1569>

I. Основна мета/цілі навчання

засвоєння студентами основ техніки публічного мовлення, яка сприяє формуванню мисленнєво-мовленнєвої діяльності майбутнього фахівця, вироблення практичних умінь і навичок продукувати тексти різного типу відповідно до мети, завдань, умов і специфіки аудиторії слухачів у процесі професійної діяльності та оволодінню майстерністю публічних виступів.

II. Місце освітнього компонента в освітній програмі

Освітній компонент **вибірковий**
Цикл професійної підготовки
Шифр у навчальному плані ВВ 2.1

III. Обсяг навчальної дисципліни

	Денна ф.н.	Заочна ф.н.
Кількість кредитів	3	3
Загальна кількість годин	90	90
Лекційні заняття	14	4
Семінарські/практичні заняття	16	6
Самостійна робота	60	80

**IV. Короткий
зміст навчальної
дисципліни**

**Змістовий тематичний модуль 1
Теоретичні основи публічного мовлення**

Тема 1. Генеза мистецтва публічного мовлення.

Антична риторика. Живе слово слов'янських народів. Розвиток ораторського мистецтва в Україні. Риторика в Києво-Могилянській академії. Сучасні тенденції розвитку мистецтва живого слова (Неориторика). Риторика і професійна педагогічна діяльність.

Тема 2. Культура мовлення та культура спілкування.

Державна та літературна українська мова. Основні ознаки культури мовлення. Норми української літературної мови та мовлення. Стили мови та спілкування. Шляхи удосконалення літературного мовлення.

Тема 3. Техніка мовлення та засоби логіко-емоційної виразності

Техніка мовлення. Значення артикуляційної гімнастики. Засоби логічної та емоційної виразності мовлення (паузи, логічний наголос, мелодика мовлення, творче бачення, уява, спілкування, підтекст, ставлення, міміка та жести).

Тема 4. Закони красномовства та сфери його використання.

Основні закони риторики – концептуальний, аудиторії, стратегії, тактики, мовленнєвий, ефективно комунікації, системного аналізу. Академічне, політичне, судове, конфесійне та суспільно-побутове красномовство. Різновиди усних виступів.

**Змістовий тематичний модуль 2
Практичний аспект. Риторичні форми мовлення**

Тема 5. Структура та жанрові різновиди усних виступів.

Композиція усних виступів (вступ, основна частина, висновок) та основні вимоги до них. Методи викладу матеріалу: лінійний, індуктивний, дедуктивний, аналогічний, стадійний, концентричний.

Тема 6. Методика та етапи підготовки до усних виступів.

Основні етапи підготовки тексту: інвенція, диспозиція, елокуція, меморія, акція, релаксація та їх значення.

Тема 7. Зовнішня культура оратора та умови успіху публічного виступу.

Вихід на аудиторію, зовнішній вигляд, мовленнєва культура та ерудиція промовця, манера поведінки, постава та використання невербальних засобів мовлення. Значення соціально-психологічної характеристики аудиторії слухачів. Прийоми активізації уваги слухачів.

Тематика практичних занять

- Ораторське мистецтво і професійна педагогічна діяльність. Генеза риторики.
- Культура мовлення оратора.
- Техніка мовлення та засоби логіко-емоційної виразності.
- Жанри усних виступів та їх структура.
- Етапи підготовки до усних виступів.
- Зовнішня культура оратора.
- Умови успіху та етика публічного мовлення.

Орієнтовний перелік завдань для індивідуальної самостійної роботи

- Підготовки реферативних виступів
- Виконання завдань з техніки мовлення
- Декламування текстів (творів художньої літератури)
- Підготовки виступів на запропоновану тематику

Інтегральна компетентність Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

V. Результати навчання

№з/п	Програмні результати навчання	Компетентності
1	ПР-01 Організувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.	СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово. СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.
2	ПР-04 Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.	
	ПР-08 Організувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати	

практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування

**VI. Порядок і
критерії
оцінювання**

Форми поточного контролю: Тестові завдання.
Методи поточного контролю: усне опитування; творчі, практичні завдання.
Форма підсумкового контролю: Залік

Система модульно-рейтингового контролю навчальних досягнень реалізується за наступною технологією. Оцінюються такі складники:
Аудиторна та самостійна робота – 50 балів.
Модульна контрольна робота – 50 балів.

Критерії оцінювання

Під час усних відповідей:

• повнота розкриття питання; • логіка викладення, культура мовлення; • впевненість, емоційність та аргументованість; • використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); • аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Під час виконання письмових завдань:

• повнота розкриття питання; • цілісність, систематичність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки; • акуратність оформлення письмової роботи; • підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки (комп'ютерних технологій), різних технічних засобів (плівок, слайдів, приладів, схем тощо).

Рівень відповідності критеріям

Творчий рівень (90 – 100 балів). Здобувач виконав програму освітнього компонента повністю, вільно володіє навчальним матеріалом, успішно і креативно розв'язує завдання різних видів складності, аргументовано висловлює свої думки, займається самоосвітою, може брати активну участь в наукових проєктах і конкурсах.

Високий рівень (80 – 89 балів). Здобувач виконав програму освітнього компонента в повному обсязі, володіє навчальним матеріалом у межах програми освітнього компонента, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності.

Достатній рівень (70 – 79 балів). Здобувач виконав програму в повному обсязі, але нерівномірно

володіє навчальним матеріалом, здатний його аналізувати, проте не може сформулювати висновки досить ґрунтовно.

Задовільний рівень (65 – 69 балів). Здобувач загалом виконав програму, але більшість тем засвоїв поверхово.

Низький рівень (60 – 64 балів). Здобувач засвоїв теми з освітнього компонента, але дуже поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні і фрагментарно, не може самостійно викласти зміст більшості питань курсу.

Незадовільний рівень:

35 – 59 балів з можливістю повторного складання. Здобувач частково виконав програму, не засвоїв більшості тем програми курсу, володіє елементарними знаннями з освітнього компонента, не вмє логічно, послідовно, грамотно висловлювати думку;

0 – 34 балів з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента. Здобувач не виконав більшості завдань програми, не володіє навчальним матеріалом

**VII.
Політика
курсу**

Політика щодо відвідування: здобувачі дотримуються вимог чинного законодавства України, Статуту УДУ імені Михайла Драгоманова (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/statut-ukrayinskoho-derzhavnoho-universytetu-imeni-mykhayla-drahomanova>) і

Правил внутрішнього розпорядку УДУ імені Михайла Драгоманова (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/pravy-la-vnutrishnoho-rozporiadku-udu-imeni-mykhaila-drahomnaova>),

відвідують заняття відповідно розкладу, дотримуються етичних норм поведінки. Усі учасники освітнього процесу дотримуються загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності. Відвідування занять з курсу є обов'язковим за визначеним деканатом розкладом. За об'єктивних причин (лікарняний, заява) заняття може бути відпрацьованим. Атмосфера на заняттях повинна бути творчою, відкритою до конструктивної критики. Недопустимі запізнення на заняття; списування.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Усі завдання передбачені навчальною програмою мають бути виконанні у встановлений викладачем термін. Практичні та самостійні завдання виконуються вчасно та здаються викладачу у визначені ним терміни. Роботи, що здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчою оцінкою (75% від максимальної оцінки).

Якщо здобувач отримав незадовільну оцінку під час екзамену, в нього виникає академічна заборгованість. Повторно скласти атестацію він повинен до початку наступного семестру в терміни, визначені деканатом.

Якщо здобувачі не погоджуються з оцінкою підсумкової атестації, вони можуть в день оголошення результатів подати в деканат апеляційну заяву. Наступного дня проводиться засідання апеляційної комісії. За письмового екзамена повторне опитування не проводиться. За усного комісія надає здобувачеві право продемонструвати свої знання. Про порядок складання екзаменів, перескладання і оскарження результатів див. «Положення про організацію освітнього процесу».

У разі неатестації перескладання відбувається з дозволу деканату. Здобувачі можуть здійснювати перескладання результатів навчання відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок контролю якості знань студентів УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок ліквідації академічної заборгованості студентами УДУ імені Михайла Драгоманова» (посилання на Положення:

<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty>).

Політика щодо конфліктних ситуацій. Вирішення конфліктних ситуацій у ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про врегулювання конфліктів в УДУ імені Михайла Драгоманова»

(<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-vrehuliuvannia-konfliktiv-v-udu-imeni-mykhaila-drahomanova>).

Між учасниками освітнього процесу здійснюється партнерська взаємодія, толерантність і повага до кожної особистості.

Політика щодо академічної доброчесності ґрунтуються на засадах «Положення про академічну доброчесність в УДУ імені Михайла Драгоманова» (<https://udu.edu.ua/resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-akademichnu-dobrochesnist-udu>).

Викладач ознайомлює здобувачів вищої освіти з правилами поведінки на заняттях, користуванням засобами електронного зв'язку, недопущенням академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, акцентує увагу на заборону використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань, при використанні Інтернет-ресурсів зазначається використане джерело.

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з рахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Умови для інклюзивного вивчення освітнього компонента: дана навчальна дисципліна може викладатися для людей з особливими освітніми потребами. Форми і методи інклюзивного навчання обираються з

урахуванням індивідуальних потреб здобувача. Обов'язково поєднуються фронтальні, індивідуальні та групові ФОНД. Традиційні методи навчання поєднуються з інтерактивними і спеціальними (методи педагогічного супроводу та корекції, тощо).

**VIII. Основні
інформаційні
ресурси**

1. *Абрамович С.Д. та ін. Риторика.: Навч. Посіб. Львів., 2001*
2. Абрамович С.Д., Чикарьова М.Ю. Мовленнєва комунікація. К., 2004
3. **Барахтян М.М.** Основи риторики. Київ., 2013
4. Джейс Борг. Мистецтво говорити. Тасмниці ефективного спілкування. Київ, Фабула, 2019. 304 с.
5. Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч.посіб. К., 2003
6. Олійник О. Б. Риторика: Навч. посібн. – К.: Кондор, 2009.170 с
7. Сагач Г.М. Риторика. К., 2000
8. Скуратівський Л.В. Українська мова. Елементи практичної риторики. К., 2004
9. Хоменко І.В., Еристика. Теорія та практика суперечки. К., 2008

Інформаційні ресурси

1. Онуфрієнко Г.С. Риторика: <http://nashaucheba.ru/v56330/%D026>
2. Риторика загальна та судова: Навч. Посіб. / С.Д.Абрамович, В.В.Молдован, М.Ю.Чикарькова: <http://pravouch.com/page/ritorika/ist/ist-23-idz-ax296-nf-22.htm> 1
- 3.Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Підручник. libfree.com/114950447_ritorikavitchiznyana_ritorika.html
- 4.Колотилова Н.А. Риторика: Навчальний посібник.http://pidruchniki.ws/15840720/ritorika/ritorika_-_kolotilova_na
- 5.Ткаченко Л.П. Риторика як компонент освіти в давньому Римі
http://www.nbuv.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Pfto/2010_9/files/pd910_03.pdf
- 6.Ораторське мистецтво (Н.П.Осипова, В.Д.Воднік та ін.) <http://books.br.com.ua/themes/7/322>
- 7.Навчально-методичний комплекс дисципліни «Риторика»:
http://sites.znu.edu.ua/bank/index.php?action=url/view&url_id=1199

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки
Протокол № 5 від 6 лютого 2025 року